

Якщо цей проект буде реалізовано, географія у педагогічних університетах перетвориться на обслуговуючу навчальну дисципліну, другорядну по відношенню до психолого-педагогічних дисциплін і навіть (!) до методики навчання географії. А у свідомості переважної більшості членів суспільства, більшості людей ще більше вкорениться думка про те, що географія – це навчальна дисципліна, відповідальна за знання територіального розміщення об'єктів (гір, річок, країн, міст і т.п.) і частково за пояснення того, що вже існує. Ця функція – інформаційно-пізнавальна – важлива й залишається за географією і в Україні. Однак схоже, що це все, що нам лишилося.

Література

1. Боков В.А., Черванев И.Г. Введение в физическую географию и рациональное природопользование. – Харьков: ХГУ, 1989. – 128 с.
2. Булава Л.М. [Обговорення у групі „Геопросторова організація суспільства”]. – Електронний ресурс. – Режим доступу: <https://www.facebook.com/groups/589262564484946/> (дата відвідування 25.09.2016)
3. К вопросу о месте физической географии в системе естественных наук. – Електронний ресурс. – Режим доступу: http://big-archive.ru/geography/development_and_transformation_of_the_geographical_environment/4.php
- 4 (дата відвідування 25.09.2016).
- Ковальов О.П. Географія: наука і шкільний предмет // Географія та основи економіки в школі. – 2006. – № 3. – С. 35-42.
5. Нешатаев Б.Н. Социальная геоэкология как научное направление в двуединой географии // Наук. зап. Сумського держ. пед. ун-ту ім. А.С. Макаренка. Географічні науки. – 2013. – Вип. 4. – С. 3-23.
6. Преображенский В.С. Поиск в географии. – М.: Просвещение, 1986. – 223 с.

ВПРОВАДЖЕННЯ ІНІЦІАТИВИ ПРОЗОРОСТІ ВИДОБУВНИХ ГАЛУЗЕЙ В УКРАЇНІ У РОЗРІЗІ РАЦІОНАЛЬНОГО ВИКОРИСТАННЯ ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ

Ю.В. Буц

канд. геогр. наук, доц. каф. технології, екології та безпеки життєдіяльності Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця

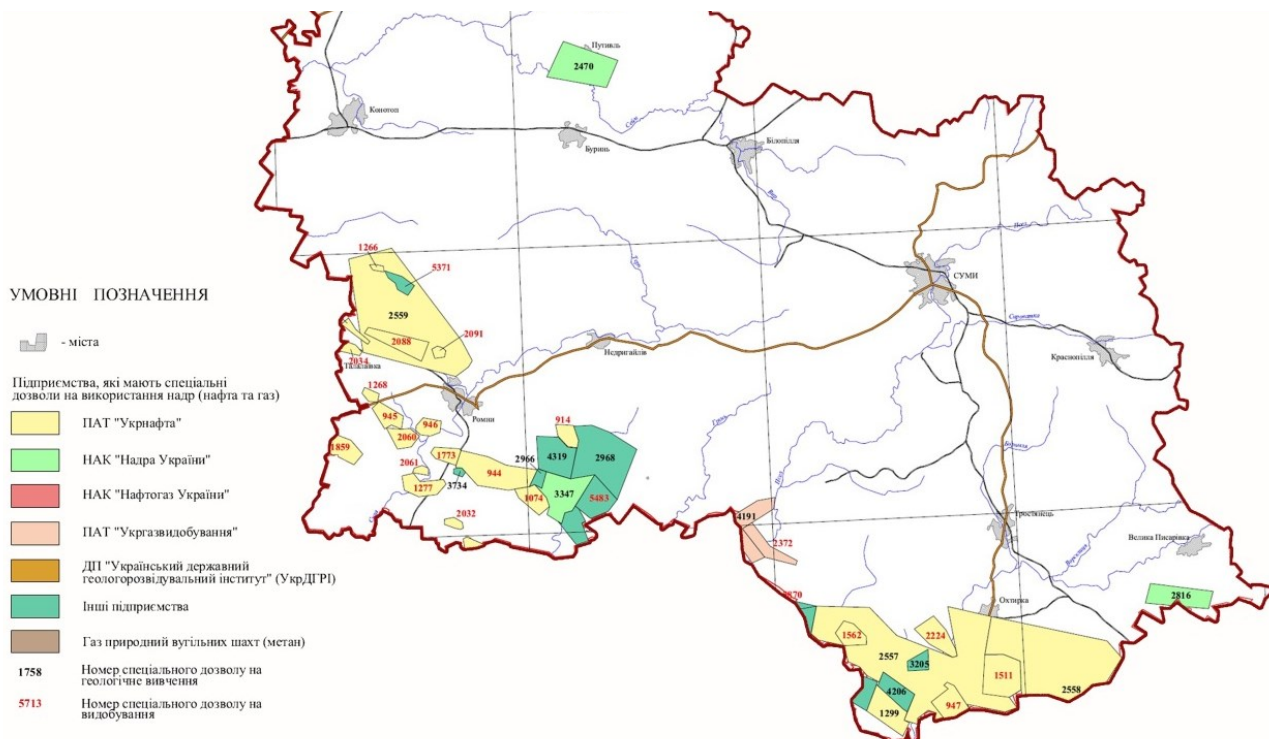
О.В. Крайнюк

канд. техн. наук, доц. кафедри метрології та безпеки життєдіяльності Харківського національного автомобільно-дорожнього університету

Нафта і газ використовуються у багатьох галузях господарства, але рівень видобутку і забезпеченості власними енергетичними ресурсами в Україні з року в рік знижується, що у розрізі раціонального використання природних ресурсів ставить економіку нашої держави в залежність від цінової політики інших країн. За цих обставин проблема підвищення ресурсоефективності споживання у нафтогазовидобувному комплексі (НГВК) України та визначення на цій основі перспектив його розвитку є важливим і актуальним напрямом досліджень.

Метою даної наукової роботи є характеристика розвіданих запасів нафти і природного газу у видобувних районах Сумської області, а також виявлення та аналіз основних проблем нафтогазового комплексу у розрізі раціонального використання природних ресурсів у зв'язку з впровадженням в Україні Ініціативи прозорості видобувних галузей.

У Сумській області родовища нафти і газу розташовані на півдні області, на території Охтирського, Лебединського, Липоводолинського і Роменського районів та приурочені до схилу Дніпровсько-Донецької западини (рис. 1). Глибина залягання продуктивних пластів від поверхні коливається від 2 до 6 км.

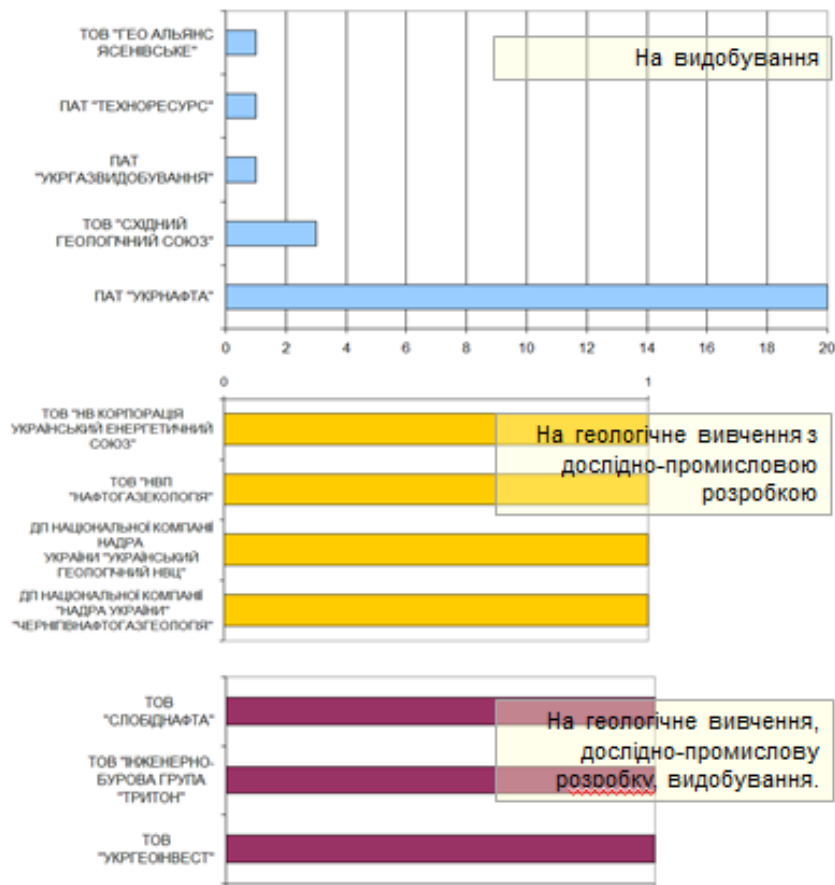

Рис. 1. Сумська область (фрагмент). Карта-схема спецдозволів (за даними ДНВП «Геоінформ України» [1])

Наразі розробляються поклади нафти, газу та конденсату. Запаси нафти на 21 родовищі становлять 34 млн. т., газ видобувається на 15 родовищах, його запаси – 72,3 млрд. м³, запаси газового конденсату, що видобувається на 17 родовищах – 12,5 млн.т (35% від загального його видобутку в Україні). Більшість родовищ газоконденсатні: Великобубнівське, Артюхівське, Коржівське, Анастасівське (Роменський район), Куличихінське (Липоводолинський район), Бельське (Охтирський район), а також нафто-газоконденсатні – Качанівське, Рибальське, Бугруватівське (Охтирський район). Також є родовища нафтогазогазоконденсатні – Перекопівське, Василівське (Роменський район), газові – Краснозаярське (Лебединський район), нафтові – Голиківське, Прокопенківське (Охтирський район) та ін.

Сумська область з 1936 р. стала давати близько 50% української нафти, основна частина якої видобувається в Охтирському районі. Видобуток нафти, конденсату і газу забезпечується експлуатаційним фондом з 490 свердловин: 262 нафтових, 82 газових, 66 нагнітальних, 64 водозабірних та 16 поглинальних. Крім того, є 52 спостережні свердловини [2].

У Сумській області видано 26 ліцензії на видобування нафти та газу, по 4 на геологічне вивчення з дослідно-промисловою розробкою та на геологічне вивчення, дослідну розробку і добування (рис. 2).

Рис. 2. Кількість дійсних спецдозволів на геологічне вивчення, промислову розробку, видобування нафти і газу у Сумській області

Сучасна практика показує, що наразі державний (народний) нагляд за діяльністю надрокористувачів здійснюється неефективно. Крім сплати податків, є багато геологічних і екологічних проблем, які не вирішуються.

Проаналізувавши сучасний стан розвитку галузі та впровадження її Ініціативи прозорості у розрізі раціонального використання природних ресурсів, можна зробити висновки:

1. Східний нафтогазоносний регіон в Україні, до складу якого відноситься і Сумська область, наразі є найпродуктивнішим за обсягами видобутку вуглеводнів в Україні і є всі передумови для подальшого збільшення видобутку природного газу і нафти, зокрема, з урахуванням поставлених Кабінетом Міністрів України завдань.

2. Операційна діяльність з розвідки і видобутку нафти і газу на більшості з розвіданих родовищ не ведеться, що гальмує розвиток галузі в цілому і, пов'язана з цільовим використанням земельних ресурсів.

3. Контроль за екологічною проблематикою і система раціонального використання надр не є досконалою, і є дуже актуальною для мешканців населених пунктів, що знаходяться поблизу об'єктів НГВК, і наразі суттєво не розглядається, як органами місцевого самоврядування, так і органами державних адміністрацій, а це, в свою чергу, суттєво поглиблює впровадження Ініціативи прозорості видобувних галузей в Україні.

Література

1. Державне науково-виробниче підприємство ДНВП «Геоінформ Україна». Офіційний сайт. Інтерактивна карта ділянок надр, на які надані спеціальні дозволи на користування надрами [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://geoinf.kiev.ua/wp/interaktyvni-karty-spetsdozvoliv.htm>
2. Корнус А.О. Географія Сумської області: природа, населення, господарство [Текст] / Корнус А.О., Удовиченко І.В., Леонтєва Г.Г., Удовиченко В.В., Корнус О.Г. – Суми: ФОП Наталуха А.С., 2010.– 184 с.

ОЦІНКА ЕКОЛОГІЧНОГО РИЗИКУ ТЕРИТОРІЇ НПП «КРЕМЕНЕЦЬКІ ГОРИ»

М.Р. Гінзула

*канд. геогр. наук, Тернопільський відділ
Українського географічного товариства*

Протягом останніх десятиріч проблема безпеки навколишнього природного середовища знаходиться у полі зору багатьох наук. Забезпечення цієї безпеки залежить від своєчасного встановлення та прогнозування загроз природного й техногенного характеру та прийняття науково обґрунтованих заходів для їх попередження.

Територіальні закономірності та комплексний характер виникнення ризикованих ситуацій у системі взаємодії людини та природного середовища є актуальним завданням для охорони заповідних територій, оскільки настання цих ризиків може значно погіршити екоситуацію та знизити її природно-ресурсний потенціал. Можливість кількісного оцінювання та картографування екологічних ризиків при науковому обґрунтуванні проектів природокористування територій є сьогодні необхідним завданням для об'єктів природо-заповідного фонду.

Теоретичні основи дослідження поняття ризику в конструктивній географії, екології та інших науках ґрунтуються на роботах О.Д. Арманда, В.Н. Башкіна, Е.Н. Вайнера, Б.В. Гідаспова, М.Д. Гродзинського, Е.Г. Коломица, М.М. Козельцева, Е. Німана, В.М. Пащенко, Б.М. Порфір'єва, В.С. Преображенського, П. Сандмана, В.Б. Сочави, Д. Стівенса, Д. Шарпа, Д. Фіксела, О.В. Яблокова та інших дослідників.

Будь-який ризик не існує сам по собі, а лише сприймається (зокрема оцінюється чи кваліфікується) як такий з точки зору суб'єкта. Так, одна й та сама зміна у ландшафті може становити ризик для одного його суб'єкта (наприклад людини) і не являти жодної загрози для іншого (певних видів тварин чи рослин). Більше того, для різних видів господарювання у ландшафті одна й та сама його зміна може бути ризикованою або ні. Отже, під суб'єктом ризику розуміємо не тільки людину чи людські спільноти, а будь-яке джерело активності в географічній оболонці, чия активність може постраждати внаслідок її змін.

Національний природний парк «Кременецькі гори» – природоохоронна територія в межах низькогірного пасма Кременецькі гори. Розташований на те-